

„...és neveld lelked kérlelhetetlen igényérzetre,,

Márai Sándor: Füves könyv - Az emberi utazás című előadásról

„*A tömegek világa csak mohó, de nem igényes. Te maradj mértéktartó és igényes*” – írja Márai a *Füves könyv*ben. Mi, nézők is gyakran hasonló mohósággal vetjük magunkat bele egy-egy előadásba; várjuk az akciót, a látványos kosztümöket, a románcot és a katarzist.

Filozófiai töltetű műveket nemhogy hallgatni, még olvasni sem egyszerű. Machiavelli, Arisztotelész, de akár a Shakespeare vagy Huxley írásait forgatva, rendszeresen megálltam és visszakanyarodtam az előző oldalakra, hogy „*akkor most mégis mit akart üzeni ezzel a szerző?*”

Amikor ugyanez a gondolatáradat színházban zúdul rá az emberekre, sokan azt se tudják, mihez kezdjenek ennyi életbölcsessel. Ezeknek az előadásoknak a célja azonban nem az, hogy felhalmozzuk magunkban minden mondatát; csupán ragadjunk ki belőle egy-egy olyat, ami bennünket a legjobban megfog; és azt a magunk módján hasznosítsuk mindennapjainkban.

Nagy kockázat színpadra vinni filozófiát, azon belül is egy tényleges történet nélküli, csupán összefüggéseken, szerkesztésen és mély, lelki kérdéseken alapuló művet – Márai Sándor bonyolult, összetett gondolatai pedig sokaknak igen riasztóak lehetnek első hallásra. Ezt a veszélyt azonban a *Füves könyv – Az emberi utazás* ösbemutatója képes volt leküzdeni, és egy igazán emlékezetes előadásban lehetett része a nézőközönségnek.

„*Írója nem tanítani akar, amikor e könyvet írja, hanem tanulni*” – tűzi ki célját Márai a *Füves könyv* bevezetésében. A több mint kétszáz oldalas kötet Elek Tibor által válogatott és összeszerkesztett soraiból is ez a tanulás, önfejlesztés, önmegismerés tűnik ki a legjobban. A fő irányvonal mellett olyan témák kerülnek reflektorfénybe, mint az élet és halál, Isten és a hit, a kultúra és a művelődés, a hatalmasok, az állam, a haza és a kisember viszonya. Gyakran felfedezhetők benne híres filozófusok „*vendéggondolatai*” is (a horatiusi *odi profanum vulgus et arceo* vagy a sztoikusokra jellemző elfogadás, alkalmazkodás a világ körforgásához). A különböző szemelvények egymásba simulnak; tartalmuk különböző, de mégis felfedezhetők mindegyikben az azonos átmenetek, összekötések.

A hazai színházak repertoárjában egyre gyakrabban találhatunk két-három személyes kamara- és felolvasószínházi darabokat; jóval olcsóbb az elkészítésük a jelmezekkel és díszletekkel teli, nagy hangvétellű műveknél, ráadásul a színészek is több esélyt kapnak tehetségük, képességeik, saját játékuik megmutatására. A nézők is egyre nagyobb érdeklődést mutatnak évről évre ezek iránt; ezért is történhetett meg az, hogy a Várszínház idei évadában a megnyitó óta már négy ilyen mű szerepelt (*Élet rapszódia*, *Koloniál*, *Love Letters*, illetve a mostani *Füves könyv*, ami Márai születésének 125. évfordulójának állít emléket).

Bogdán Zsolt színművész és Binder Károly zongoraművész párosa nagyszerűen működött együtt a színpadon. A kellemes, narrátori hang mellé társuló zongorajáték és improvizáció hatásossá tette az elhangzottakat, segítette a gondolatok átadását. Bogdán Zsolt lassan, türelmesen „*szinte bevárta*”, hogy a nézők felfogják, miről is beszél éppen. Az előadásmód, a hangsúlyozás, tagolás és az ehhez illeszkedő zenei aláfestés nagyban segítette a filozofikus töltetű mondatok értelmezését. Ennek ellenére – műfajból és kötetből adódóan – még így is

könnyű volt elveszni, lemaradni a folyamatosan egymásra épülő darabkák, szemelvények között.

Tavaly a Pénélopeia kamaraszínházi bemutatóján kreatívan oldották meg, hogy a kis teret díszletekkel, jelmezekkel, *élettel* töltsék meg; ez sajnos a mostani előadásról nem mondható el; ez volt az egyik, ha nem az egyetlen hibája.

Fekete színpad, fekete függönyök, fekete háttér, fekete öltönyök, fekete zongora – és néhány aprócska, csonkig égő gyertya statikus felolvasással, kevés mozgással megfűszerezve – ezt láthatták a nézők. A komoly téma kapcsán érthető ez a színpadkép, azonban a komor színválasztás, egységesség miatt a színészek teljesen elvesztek a díszletekben; mintha fel sem kapcsolták volna a világítást, csak egy hangoskönyvet hallgattunk volna. Valamilyen vetítés, képek, világosabb ruhák, fények, több mozgás, esetleg egy-két másik szereplő jelenléte dinamikusabbá tehetné volna az előadást, jobban fenntarthatta volna a közönség figyelmét.

A másik, ami még színesebbé tehetné volna az az, ha szakított volna a hagyományos nézőtéri-színpad, színész-néző formával. Komolyabb Márai-művel való első találkozásom az volt, amikor gimnáziumi történelemtanárom, Szabó László Magyarország német megszállása kapcsán a szerző 1943-44-es naplójából olvasott fel az osztályunknak, együtt beszéltük át, hol milyen események kapcsán, mire gondolhatott az alkotó. Bogdán Zsolt járt a közönség között, többször is felvett szemkontaktust egy-egy nézővel; ezt szerintem fokozni kellett volna, erősíteni a bevonást, az interakciót, esetleg radikálisabb brechti módon megszüntetni a „romantikus szemgúvasztást”. Könnyebben emészthetők ezek a tartalmak, ha a közönség tagjait néha-néha felrázzák, ők maguk is úgy érzik, részeseivé válnak az előadásnak, a közös értelmezésnek.

Ezek természetesen csak apróbb meglátások; összességében egy kerek, egész, Márai művének, évfordulójának méltó módon emléket állító darab született. Ha játszanák még az évad során, biztos beülnék rá még legalább egyszer-kétszer-háromszor; összeszededegetném azokat a gondolatokat, életbölcseességeket, amiket első hallásra nem gondoltam jobban át.

Ajánlom az előadást mindenkinek, aki szokott mély gondolatokat, idézeteket gyűjtögetni, rajong a filozófiáért, és szeret elgondolkodni az élet, a világ, önmagunk megismeréséről, titkairól. És természetesen minden Márai-rajongónak is; nekik ez az előadás mondhatni alapmű.

Molnár Eszter